

Kvinnor försvarar sina rättigheter på arbetsmarknaden

Fackföreningsrörelsen har så gott som alltid varit mycket svag i Nicaragua. Det bör tilläggas att Nicaragua aldrig varit ett industrialiserat land. Man har med andra ord haft en mycket liten arbetarklass, förutom inom jordbrukssektorn. Under Somozafamiliens regim följdes fackliga ledare och rörelsen splittrades genom att gula fackföreningar bildades. Fackföreningsrörelsen växte starkt under 1980-talet på grund av att det satsades mycket på metallindustri, sockerbruk med mera. Man främjade dessutom arbetarnas aktiva deltagande. Den största delen av facken var dock direkt kopplade till FSLN och många gånger spelade de inte rollen som försvarare av arbetarnas intressen utan gick statens ärenden.

Efter sandinisternas valförlust brakade det mesta av den redan haltande industrin samman och med den fackföreningarna. Även statsapparaten minskade och många blev arbetslösa och följden blev att den informella sektorn, där de flesta är oorganiserade, ökade lavinartat. En annan faktor som ledde till att fackföreningsrörelsen kom in i en svår period var att det förekommit korruption inom flera stora fackcentraler.

I sin nuvarande form bildades fackföreningscentralen CST-JBE, (*Confederación Sindical de Trabajadores – José Benito Escobar*) 1999. Den består av 17 fackföreningar som i sin tur består av drygt 90 fackklubbar. Facken spänner över ett stort fält, från sockerbruksarbetare till kvinnliga diversearbetare och frizonsanställda. Man organiserar även bland annat hembiträden. Allt som allt är drygt 16 000 arbetare, inkluderat friställda, medlemmar i dessa fack.

Sedan 1999 har CST mycket medvetet arbetat för att introducera ett genusperspektiv i arbetet. Man har kämpat för att kvinnor ska få poster på alla nivåer och man har kommit långt. För ett par år sedan var endast en kvinna medlem i den högsta ledningen, sedan blev tre invalda och nu är de fem av tretton. 27 procent av alla medlemmar är kvinnor, men hela 40 procent av alla ansvarsposter på olika nivåer innehas av kvinnor. Statistiken är dock lite missvisande eftersom CST nyligen i en intern utredning kommit fram till att de poster kvinnor innehar nästan alltid är av lägre rang.

Man strävar efter att kvinnor ska delta i förhandlingar om kollektivavtal. Om de inte bevakar sina specifika intressen blir dessa lidande. Den övergripande målsättningen är att radera

VFSN har stött flera projekt med fackligt aktiva kvinnor i frizonen. Bilden är från ett projekt 1999.

FOTO: SOFÍA SÁNCHEZ

bort diskrimineringen av kvinnor i samhället, såväl på arbetsmarknaden som i familjen och i övrigt. För att komma dit man nått i dag, har det främsta verktyget varit utbildning, samtidigt som man praktiskt arbetar i sin fackklubb.

De allra flesta av fackföreningarna och fackklubbarna har en kvinnoansvarig. Centralt har CST-JBE ett kvinnostormöte som träffas en gång om året och består av 200 kvinnor från de olika fackföreningarna och klubbarna. Dessutom finns ett kvinnoråd med 60 kvinnor. Endast en person, Andrea Morales, är anställd på central nivå och det är hon som drivit arbetet framåt på alla andra nivåer samt samordnat arbetet.

Sedan ett par år tillbaka har kvinnosekretariatet utbildat kvinnorna inom kvinnorådet för att dessa i sin tur ska kunna bli "multiplikatorer", det vill säga kunna arbeta vidare med andra kvinnor inom sin fackförening eller fackklubb. I första omgången utbildades 30 personer och av dem är i dag 15 stycken redan utbildade "multiplikatorer". Dessa utbildningar var finansierade av en irländsk organisation, som även betalade för utbildning av 30 ungdomar inom CST.

VFSN har under ett års tid finansierat utbildningen för 30 andra fackföreningsledare, eftersom CST vill att alla i kvinnorådet skall vara utbildade. Majoriteten är kvinnor och många unga. Deltagarna kommer från olika fackklubbar och fackföreningar, mest frizonsarbetare från Managua, Tipitapa och Granada, men också banarbetare från Chinandegaområdet.

Kursen omfattar en personlig dimension eftersom man resonerar så att en person med många olösta konflikter och problem aldrig kan bli en bra ledare. Man förstår andra genom sig själv och därför behövs ett solitt självförtroende samt tillit till andra. En annan dimension är

den som strikt berör arbetet, det vill säga relationer på arbetsplatsen, inom facket, med kamrater och arbetsledare. Man lär sig om fackligt arbete, lagar, kollektivavtal med mera. Den tredje dimensionen är ut mot världen i stort. Här diskuteras frågor av mer övergripande natur, så som frihandelsavtalet CAFTA, statsbudgeten med mera. Kurserna har pågått under ett år, en dag i månaden. Man syftar till att utbilda "multiplikatorer" som är bra, kvinnliga, ledare och att stärka fackföreningsrörelsen. Den generella övergripande målsättningen är att avskaffa all typ av diskriminering av kvinnor.

Andrea hävdar att fackföreningsrörelsen är en utmärkt arena för jämställdhetskampen. Inte bara för att den traditionellt är mansdominerad utan även på grund av de hierarkiska metoderna som fortfarande tillämpas inom denna. Hon anser att kombinationen av jämställdhetskamp och klasskamp är viktig.

Man sträcker sig dock vidare än facket. En hel del av medlemmarna är friställda, många för att de är fackliga ledare. Därför riktar man sig även till bostadskvarteren där det bor många arbetslösa, stödjer deras organisering, diskuterar kring våld inom familjen som tyvärr är alltför utbrett. Man lär sig bland annat konflikthantering, sina mänskliga rättigheter, om barns rätt och hur man kan bilda "självhjälpsgrupper". Detta görs även på arbetsplatserna.

Än så länge är det för tidigt för att läsa av resultaten av projektet. Det är lätt att räkna byggda latriner eller att ett visst antal kurser hållits. Det är knepigare att utvärdera människors stärkta självförtroende, utökade engagemang etcetera. Men det går naturligtvis. Det får bli ett tema i en kommande artikel.

Berit Svensson H.
VFSN-koordinatör Nicaragua